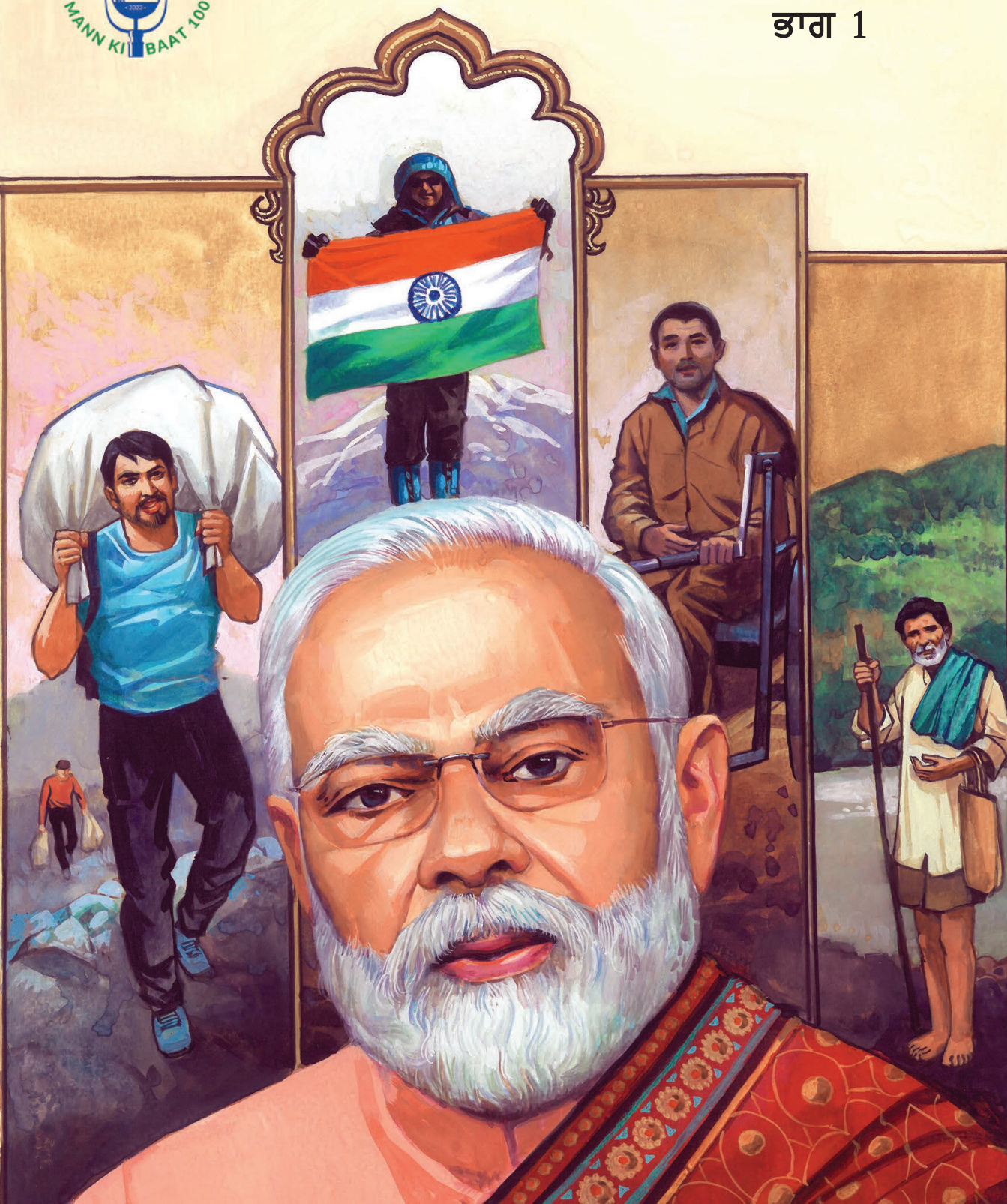

ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ

ਭਾਗ 1

ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ

ਭਾਗ 1

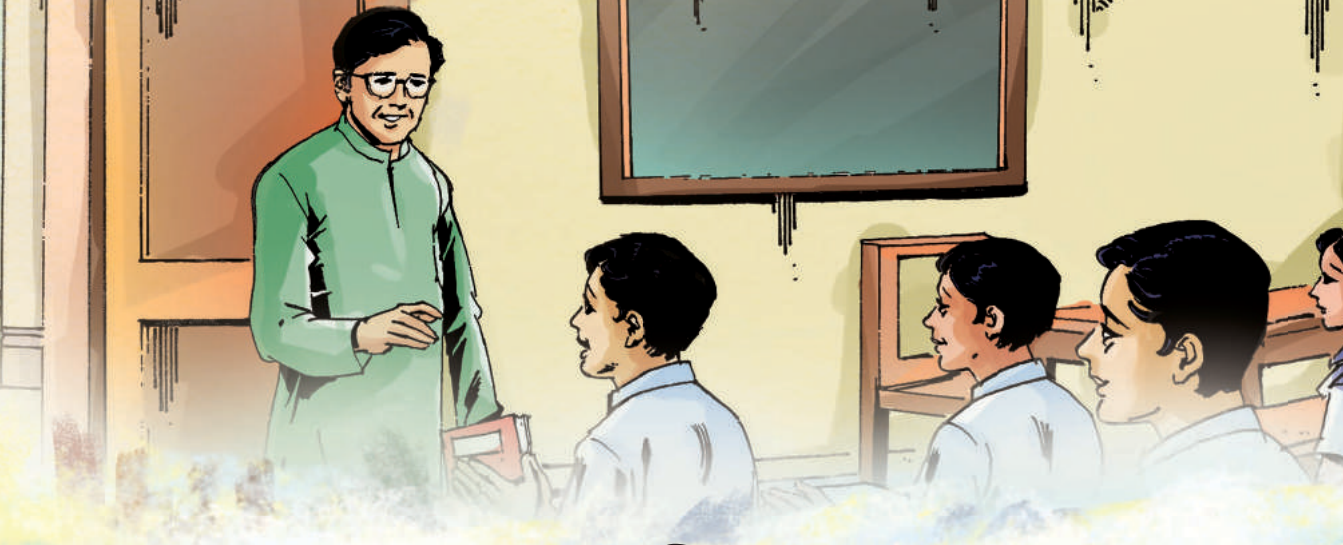
Published by
Amar Chitra Katha Pvt. Ltd

Edition I

ISBN 978-81-19242-25-2

©Amar Chitra Katha Pvt. Ltd, May 2023

All rights reserved. This book is sold subject to the condition that the publication may not be reproduced, stored in a retrieval system (including but not limited to computers, disks, external drives, electronic or digital devices, e-readers, websites), or transmitted in any form or by any means (including but not limited to cyclostyling, photocopying, docutech or other reprographic reproductions, mechanical, recording, electronic, digital versions) without the prior written permission of the publisher, nor be otherwise circulated in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ

ਭਾਗ 1

The Route to your Roots

When they look back at their formative years, many Indians nostalgically recall the vital part Amar Chitra Katha comics have played in their lives. It was **Amar Chitra Katha** that first gave them a glimpse of their glorious heritage.

Since they were introduced in 1967, there are now over **500 Amar Chitra Katha** titles to choose from. **Over 100 million copies** have been sold worldwide.

Now, Amar Chitra Katha titles are even more widely available in **1000+ bookstores all across India**. If you do not have access to a bookstore near you, you can also buy all the titles through our online store, **www.amarchitrakatha.com**. We provide quick delivery anywhere in the world. To make it easy for you to locate the titles of your choice from our treasure trove of titles, the books are now arranged in six categories.

Epics and Mythology

Best known stories from the Epics and the Puranas

Indian Classics

Enchanting tales from Indian literature

Fables and Humour

Evergreen folktales, legends and tales of wisdom and humour

Bravehearts

Stirring tales of brave men and women of India

Visionaries

Inspiring tales of thinkers, social reformers and nation builders

Contemporary Classics

The best of modern Indian literature

Illustrations and Cover Art: Dilip Kadam

Production: Amar Chitra Katha

AMAR CHITRA KATHA PVT. LTD

© Amar Chitra Katha Pvt. Ltd, April 2023

Facebook: The Amar Chitra Katha Studio | Instagram: @amarchitrakatha | Twitter: @ACKComics | YouTube: Amar Chitra Katha

Get access to Amar Chitra Katha's digital library on the **ACK Comics App**. Visit **digital.amarchitrakatha.com**

You can now get ACK stories as part of your classroom with **ACK Learn**,
a unique learning platform that brings these stories to your school with a range of workshops.
Find out more at **www.acklearn.com** or write to us at **acklearn@ack-media.com**.

3 ਅਕਤੂਬਰ, 2014 ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ : ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕੋ, ਅੱਜ ਦਸਹਿਰੇ ਦੇ ਮੌਕੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਾਂਗਾ, ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਾਰ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਅਕਸਰ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

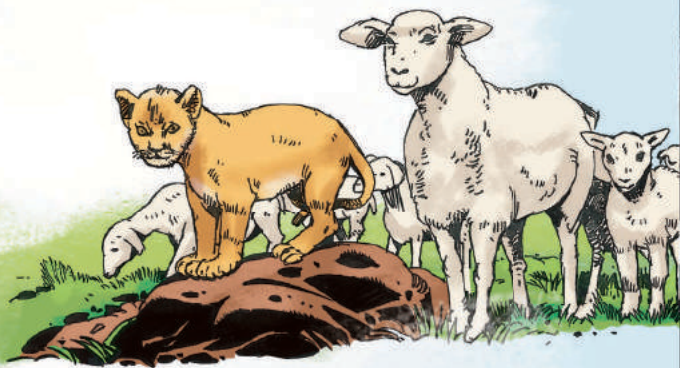
ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਸ਼ੇਰਨੀ ਆਪਣੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਝੁੰਡ ਦੇਖਿਆ। ਉਹ ਭੇਡਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੀ। ਇਕ ਬੱਚਾ ਉਸਦੇ ਨਾਲ ਭੱਜਿਆ ਜਦਕਿ ਦੂਜਾ ਪਿਛਾਂਹ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਏ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇਕ ਹੋਰ ਭੇਡ ਨੇ ਲੱਭ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲੇਲੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗੀ। ਬੱਚਾ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਬੋਲਦਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਖਾਂਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਭੱਜਦਾ-ਦੌੜਦਾ।

ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਬੱਚਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਕੋਲ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਭੇਡਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਦੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਸ਼ੇਰ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਉਂ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ?” ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ। “ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?”

“ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹਾਂ,” ਦੂਜੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਮੇਰੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਰਗੀ ਹੈ।”

“ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਓ ਅਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾਵਾਂਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੌਣ ਹੋ,” ਪਹਿਲੇ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਇਕ ਖੂਹ 'ਤੇ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਅਕਸ ਵਿਖਾਇਆ।

“ਦੇਖ, ਕੀ ਤੇਰਾ ਚਿਹਰਾ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੇਰ ਹੋ ਭੇਡ ਨਹੀਂ।”

ਸ਼ੇਰ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭੇਡ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਲਿਆ ਆਪਣੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਕਰ ਲਈ। ਇਕ ਨਵੀਂ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਪਿੱਛੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਦਹਾੜ ਮਾਰੀ।

ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਵੈ-ਮਾਣ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਕ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੋਵਾਂਗੇ।

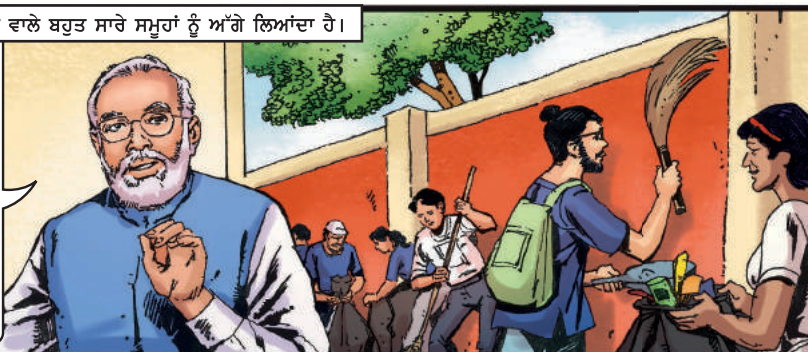
ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਬਾਰੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਆਮ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣੇ ਸੰਗੀ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ 'ਨਾਇਕ' ਵਾਂਗ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਅੱਜ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਦਸੰਨਾਦੇਡੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਾਮੇ ਗੋਤ੍ਰਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ। ਇਕ ਆਦਮੀ ਜੋ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪ ਸੋਲ੍ਹਾਂ ਤਲਾਬ ਬਣਾਏ, ਤਾਂ ਜੋ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂ-ਪੰਛੀ ਪਾਣੀ ਲੱਭ ਸਕਣ।

ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।

ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਯੂਥ ਫਾਰ ਚੇਂਜ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ 350 ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲਗਭਗ 150 ਦੇ ਕਰੀਬ ਲੋਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ, ਕੰਧਾਂ, ਕੂੜੇ ਦੇ ਡੰਪਾਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਵਲੰਟੀਅਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਟੋ (ਸਲੋਗਨ) ਹੈ: "ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰੋ, ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ"।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਕਮਾਲ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ।

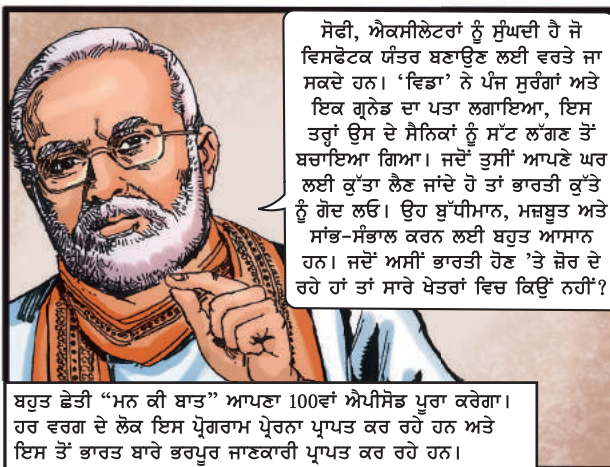
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 75 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਝਾਰਖੰਡ ਵਿਚ ਗੋਮੋਹ ਜੰਕਸ਼ਨ ਹੈ ਜਿੱਥੋਂ ਨੇਤਾ ਜੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਭੋਸੇ ਵਿਚ ਫ਼ਰਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਜਰਮਨੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਹੋਰ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਕਰੀ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਰਾਮ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਿਸਮਿਲ, ਅਸਫ਼ਾਕੁੱਲਾ ਖਾਨ ਅਤੇ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਆਜ਼ਾਦ ਵਰਗੇ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸ਼ਨ ਵਿਚੋਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਇਕ ਰੇਲਗੱਡੀ ਲੁੱਟੀ ਸੀ।

ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਐਪੀਸੋਡ ਵਿਚ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਫੌਜੀ ਕੁੱਤਿਆਂ, 'ਵਿਡਾ' ਅਤੇ 'ਸੋਫੀ' ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਕੀਤੀ।

ਸੋਫੀ, ਸਪੈਸ਼ਲ ਫ਼ਰੰਟੀਅਰ ਫੋਰਸ

'ਵਿਡਾ' ਉੱਤਰੀ ਕੁਮਾਂਡ ਵਿੱਚ ਕੁੱਤਾ ਹੈ

ਸੋਫੀ, ਐਕਸੀਲੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਘਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸਫੋਟਕ ਯੰਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। 'ਵਿਡਾ' ਨੇ ਪੰਜ ਸੁਰੰਗਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਗ੍ਰੇਨੇਡ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸੈਨਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਈ ਕੁੱਤਾ ਲੈਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਕੁੱਤਾ ਨੂੰ ਗੋਦ ਲਓ। ਉਹ ਬੁੱਧੀਮਾਨ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ "ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ" ਆਪਣਾ 100ਵਾਂ ਐਪੀਸੋਡ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗਾ। ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਵਿਸ਼ਾ-ਸੂਚੀ

1	ਯੋਗੇਸ਼ ਸੈਣੀ	6
2	ਇਸਮਾਈਲ ਖੱਤਰੀ	10
3	ਰਾਜੂ	13
4	ਨਗੁਰੰਗ ਮੀਨਾ	16
5	ਨਗੁਰੰਗ ਮੀਨਾ	19
6	ਪੋਨ ਮਰਿਯਪੱਨ	21
7	ਕਲਮਨੇ ਕਾਮੇਗੌੜਾ	24
8	ਕਾਮਿਆਂ ਕਾਰਤਿਕੇਯਨ	27
9	ਅੰਵੀ ਝੰਜਰੂਕੀਆ	30

ਯੋਗੇਸ਼ ਸੈਣੀ

ਕਲਾਸ-ਰੂਮ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸੀ-

ਸ਼੍ਰੋਅਸ, ਨਾਇਰ ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਕਲਾਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਪੈਸ਼ਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਕਬਾਲ।

ਓਹ ਸ਼੍ਰੋਅਸ, ਮੈਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੀਪਫ੍ਰੋਗ ਜਾਂ ਖੋ-ਖੋ ਜਾਂ...

ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਆਪਣੀ ਸੂਚੀ ਪੂਰੀ ਕਰ ਸਕਦਾ-

ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ ਜਮਾਤ!

ਗੁੱਡ ਮਾਰਨਿੰਗ ਸਰ।

ਸਰ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ?

ਮੈਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਇਕ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦਿਓ, ਸ਼੍ਰੋਅਸ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ?

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਸਰ। ਇਹ ਇਕ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਵਧੀਆਂ ਬਿੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਿਸ ਬਾਰੇ ਕਰਦੇ ਹਨ?

ਭਾਰਤ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਠੀਕ ਹੈ।

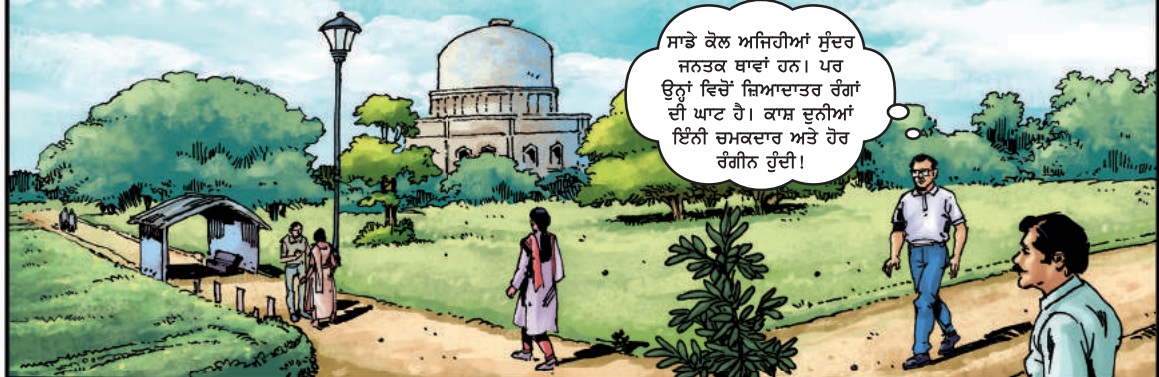
ਇਸ ਲਈ, ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਲਈ ਦਿਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਦਭੁਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਾਅ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੈ? ਯੋਗੇਸ਼ ਸੈਣੀ।

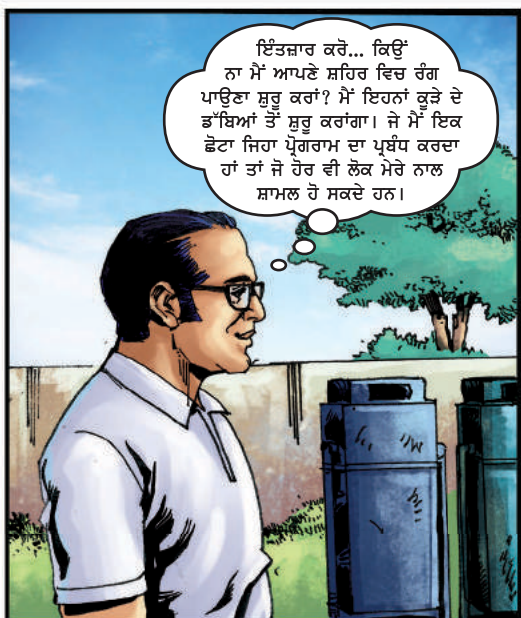
ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੇਂਟਿੰਗਾਂ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਠੀਕ ਪਹਿਲਾਂ ਫਲਾਈਓਵਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਕੰਧ 'ਤੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ, ਗੌਰੀ। ਉਹ ਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਾਂ।

ਯੋਗੇਸ਼ ਲਗਭਗ ਵੀਹ ਸਾਲ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਪਰਤਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਲੋਪੀ ਗਾਰਡਨ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ-

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੁੰਦਰ ਜਨਤਕ ਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਦੁਨੀਆਂ ਇੰਨੀ ਚਮਕਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰੰਗੀਨ ਹੁੰਦੀ!

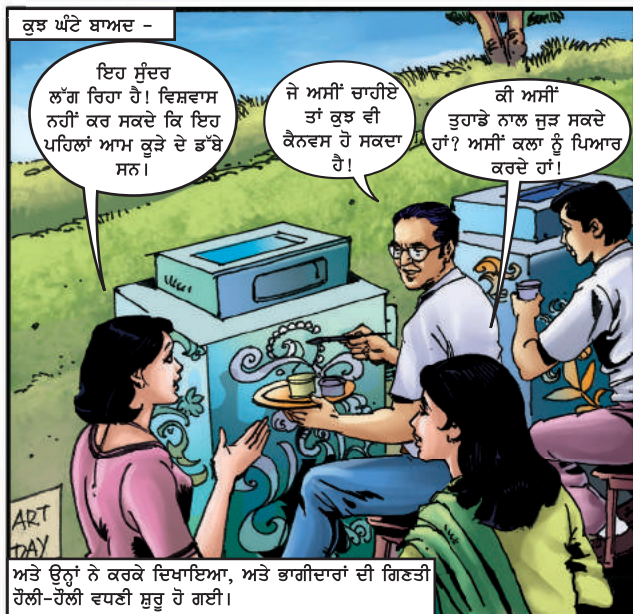
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰੋ... ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੰਗ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂ? ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਕੂੜੇ ਦੇ ਡੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਾਂਗਾ। ਜੇ ਮੈਂ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਵੀ ਲੋਕ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ, ਯੋਗੇਸ਼ ਨੇ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਤੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਲਈ, ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਸਟਰੀਟ ਆਰਟ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤਾ। ਪਰ -

ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਅਸੀਂ ਦੋ ਹੀ ਹਾਂ, ਆਓ, ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੀਏ।

ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ -

ਯੋਗੇਸ਼ ਨੇ ਗਰੁੱਪ ਦਾ ਨਾਂ 'ਦਿੱਲੀ ਸਟਰੀਟ ਆਰਟ ਰੱਖਿਆ' ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਛੋਟੀਆਂ ਜਨਤਕ ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਕ ਦਿਨ-

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ -

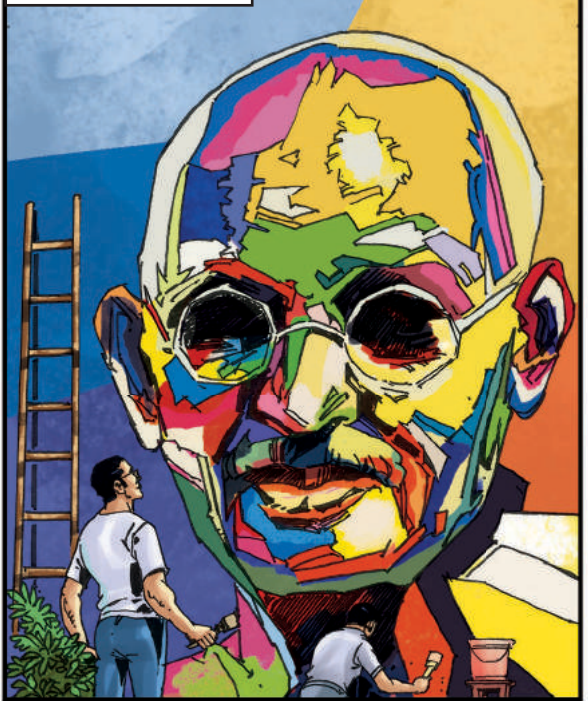

ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਦਿੱਲੀ ਸਟਰੀਟ ਆਰਟ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ।

ਅੱਗੇ, ਮੈਂ ਗਾਂਧੀ ਜੀ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਯੋਗੇਸ਼ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿਚ, ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 'ਰਾਸ਼ਟਰ ਪਿਤਾ' ਦੇ ਕੁਝ ਕਮਾਲ ਦੇ ਚਿੱਤਰ ਦੇਖੋ।

ਇੱਕ ਦਿਨ -

ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਇਕ ਚੰਗੀ ਖਬਰ ਹੈ, ਇਕ ਗਾਹਕ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬੰਗਲੌਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸਜਾਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਰਹੇਗਾ, ਜਦ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਹੋਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ ਕੁਝ ਜਨਤਕ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਟੀਮ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਮਿਲੇ ਜੋ ਕਿ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਵਧੇ। ਪਿਛਲੇ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 15 ਤੋਂ 20 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਬੁੱਗੀਆਂ-ਬੱਪਤੀਆਂ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ, ਗਲੀਆਂ, ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ, ਸਕੂਲਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਜਨਤਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਦਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਛੋਟੀ ਟੀਮ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਫ਼ਰਕ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਲਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਇਆ ਕਲਪ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

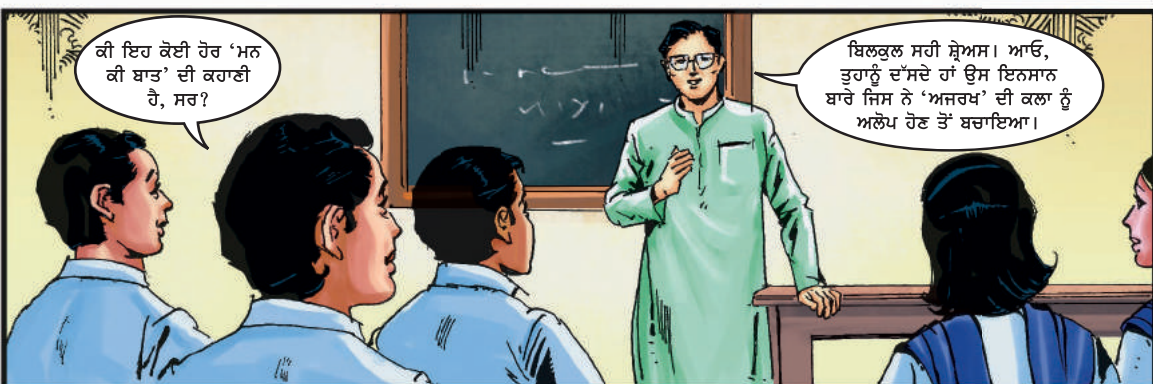
ਇਸਮਾਇਲ ਖੱਤਰੀ

ਸ਼ਾਰਦਾ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਮਾਤ ਵਾਸਤੇ ਮਨਿਆਈਆਂ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਡੱਬਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ।

ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਹੋਵੇ, ਸ਼ਾਰਦਾ! ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਸੋਹਣਾ ਕੁੱਤਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ਾਰਦਾ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ 'ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਪਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਅਜਰਖ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਕੋਈ ਹੋਰ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਸਰ?

ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਸ਼੍ਰੋਅਸ। ਆਓ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਬਾਰੇ ਜਿਸ ਨੇ 'ਅਜਰਖ' ਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਅਲੋਪ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ।

ਇਹ ਸਾਲ 2001 ਸੀ, ਧਮਾੜਕਾ* ਦੇ ਖੱਤਰੀ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਇਸਮਾਇਲ ਖੱਤਰੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ

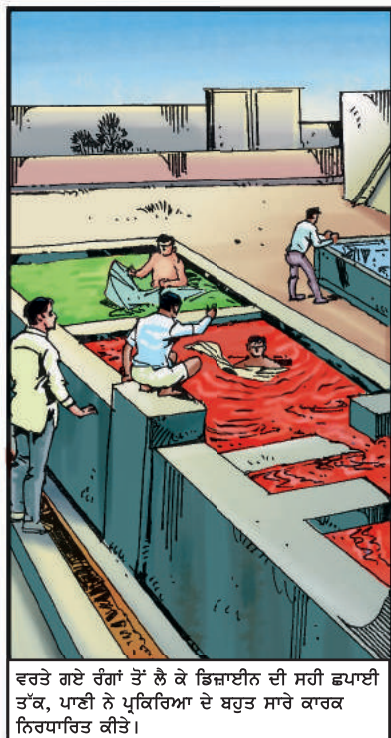

ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਭੁਚਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਗੁਆਉਣ ਦਾ ਅਸਲ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ, ਇਸਮਾਇਲ, ਆਓ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਚੱਲੀਏ।

ਅਜਰਖ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੀ ਰਵਾਇਤੀ ਕਲਾ ਭਰਪੂਰ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਪਾਣੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਭਰ ਸੀ।

ਵਰਤੇ ਗਏ ਰੰਗਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੀ ਸਹੀ ਛਪਾਈ ਤੱਕ, ਪਾਣੀ ਨੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ।

ਇਸਮਾਇਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ।

* (ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਭੁਜ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਪਿੰਡ)

^2001 ਦਾ ਗੁਜਰਾਤ ਭੂਚਾਲ

ਜਵਾਬ ਕੁਦਰਤ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਖੱਤਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਦਰਤੀ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ।

ਵਾਹ! ਇਹ ਲਾਲ ਰੰਗ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੋਈ ਧੱਫੜ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ।

ਅਜਰਖ ਦੀ ਇਸ ਮਰ ਰਹੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਇਕ ਆਦਮੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

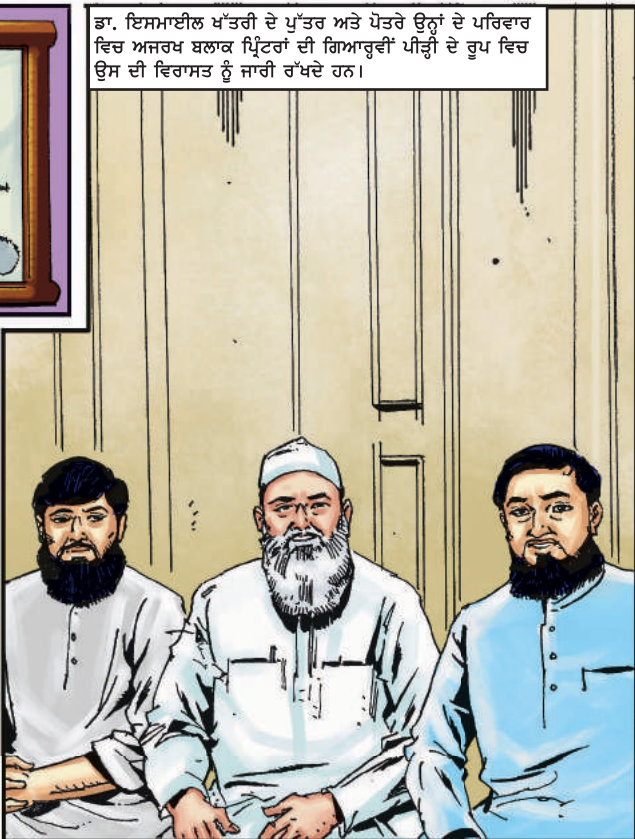
ਅੱਜ, ਅਜਰਖ ਦੀ ਬਹੁਤ ਮੰਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰੀਗਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਬਰਿਕ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸਟਾਈਲ ਨਾਲ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਲਾ ਦੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਲਈ ਇਸਮਾਈਲ ਖੱਤਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 2003 ਵਿਚ ਡੀ ਮੌਂਟਫੋਰਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਲੈਸਟਰ ਤੋਂ ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਮਿਲੀ।

ਉਸਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੈਰਿਟ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਅਤੇ ਯੂਨੈਸਕੋ ਦੀ ਉੱਤਮਤਾ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵੀ ਮਿਲੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਇਸਮਾਈਲ ਖੱਤਰੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਪੋਤਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਅਜਰਖ ਬਲਾਕ ਪ੍ਰਿੰਟਰਾਂ ਦੀ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਰਾਜੂ

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਨਾਇਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਲਈ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਆਓ, ਸ਼੍ਰੇਅਸ। ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹੋ ਜਾਂ ਅਸੀਂ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪਹਾੜੀ ਦੀ ਚੋਟੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਾਂਗੇ।

ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਦਰਦ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਸਰ। ਉਹ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਮਜ਼ਾਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਲੱਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਮੈਂ ਪਠਾਨਕੋਟ ਦੇ ਇਕ ਲੜਕੇ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਸੀ।

ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਪੋਲੀਓ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਾਲੇ ਬੱਚਾ ਹੀ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ, ਉਹ ਤੁਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੋ ਸਕੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜੂ ਨੇ 10 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਗੁਆ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਰਾਜੂ, ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੋ, ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਮੇਰੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੈਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਸਰ, ਮੈਂ ਮੇਜ਼ ਅਤੇ ਫਰਸ਼ ਸਾਫ਼ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਾਂਗਾ।

ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੋਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਬੋਝ ਬਣੋਗੇ।

ਰਾਜੂ ਦੇ ਦੋ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਸਨ।

ਨਿਰਾਸ਼ ਅਤੇ ਹਤਾਸ਼ ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਭੀਖ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਮੇਰੇ ਭਰਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਉਸ ਉਪਰ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ, ਮੈਂ ਕਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਸਾਹਿਬ, ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਬਚਾਓ।

ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਹੋ।

ਰਾਜੂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲੱਗੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦਾਨ ਨਾਲ ਦੇਣ ਲੱਗੇ।

ਰਾਜੂ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਰੋਡ 'ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਭੀਖ ਮੰਗਦਾ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਲੋਕ ਉਸ ਚੰਗੇ ਸੁਭਾਅ ਵਾਲੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਲੱਗੇ, ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਦਾਨ ਨਾਲ ਦੇਣ ਲੱਗੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜੂ ਨੇ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਭਾਈ, ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਜਿਹੇ ਗ਼ਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰੋਗੇ?

ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੱਸੋ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਵੀ ਹੋ ਸਕੇਗਾ, ਮਦਦ ਕਰਾਂਗਾ।

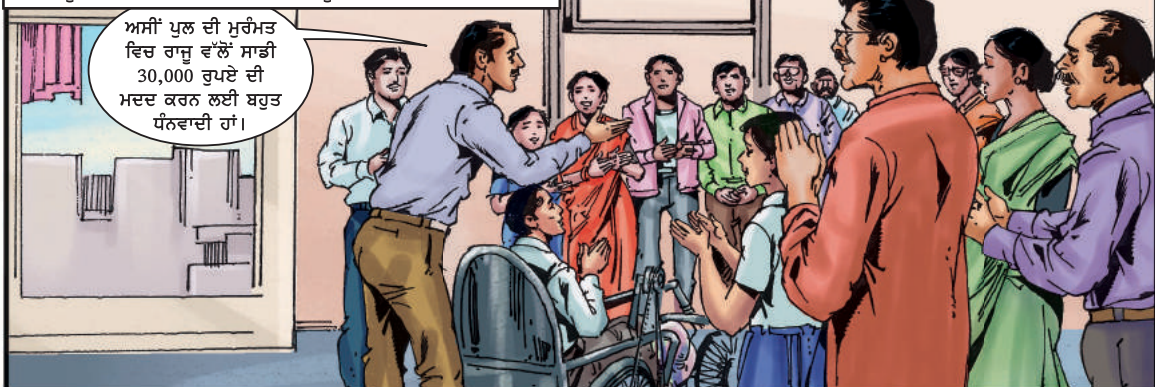
ਰਾਜੂ ਨੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ 1100 ਰੁਪਏ, 50 ਕਿੱਲੋ ਚਾਵਲ ਅਤੇ ਇਕ ਛੱਤ ਵਾਲਾ ਪੱਖਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜੂ

ਰਾਜੂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਕੋਵਿਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 2500 ਮਾਸਕ ਵੀ ਵੰਡੇ।

ਜਦੋਂ ਢਾਗੂ ਰੋਡ 'ਤੇ ਇਕ ਪੁਲ ਟੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਰਾਜੂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਵਾਈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਰੋਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਰਾਜੂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਰਾਜੂ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਇਕ ਧਾਰਾ ਮਿਲੀ।

ਨਗੁਰੰਗ ਮੀਨਾ

ਮੀਨਾ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਸਤਰੀਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੇ 2014 ਵਿਚ ਨਗੁਰੰਗ ਲਰਨਿੰਗ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠਾਂ ਇਕ ਐਨ.ਜੀ.ਓ.* ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਰਾਹੀਂ ਉਹਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਜੋ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਬਰੀ ਵਿਆਹ, ਬਹੁ-ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਬਾਲ ਵਿਆਹ ਵਰਗੀਆਂ ਅਨੁਚਿਤ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

*ਗ਼ੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾ

ਇਕ ਵਾਰ ਕੋਵਿਡ-19 ਲਾਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ, ਮੀਨਾ ਆਪਣੇ ਦੇਵਾਂਗ ਹੋਸਾਈ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਸਹੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਕਾਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਤਰੀਕਾ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਦੇਵਾਂਗ। ਪਰ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ-

ਦੇਵਾਂਗ, ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿੰਨੀ ਵੇ ਸਾਈਡ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਯਾਦ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਈਜ਼ੋਲ ਵਿਚ ਦੇਖੀ ਸੀ?

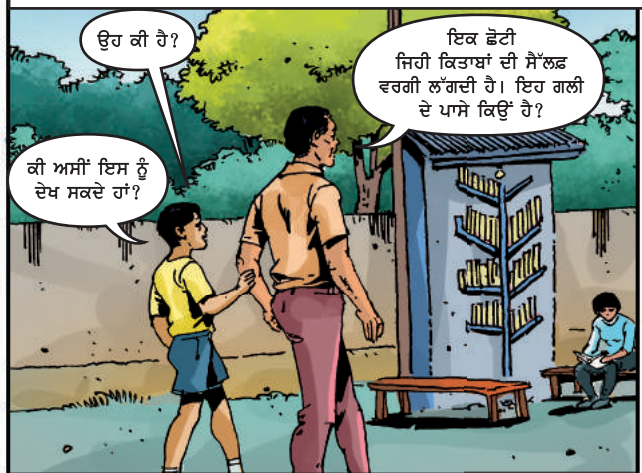
ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕੀ?

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਸਟਰੀਟ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰਹੇਗਾ? ਲੋਕ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘਰ ਲੈ ਜਾ ਅਤੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਹੈ!

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੈ-ਸਹਾਇਤਾ ਲਾਇਬਰੇਰੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ।

ਉਹ ਕੀ ਹੈ?

ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ?

ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸੈੱਲਡ ਵਰਗੀ ਲਾਂਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲੀ ਦੇ ਪਾਸੇ ਕਿਉਂ ਹੈ?

ਛੋਟੀ ਹੀ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਈ।

ਸਾਡੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਤਾਬਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਜਾ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਸੀ।

ਮੀਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਧਾਏਗਾ ਅਤੇ
ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਅਰੁਣਾਚਲ,
ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੋਚੋ।
ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਬਾਰੇ
ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸਾਨੂੰ
ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਰਾਜ
ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸਾਨੂੰ
ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ
ਪਿੱਛੇ ਕਿਉਂ ਹਾਂ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼
ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਖੇਡ ਬੰਦ ਕਰੋ ਅਤੇ
ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ।

ਪੋਨ ਮਰਿਯਪਨ

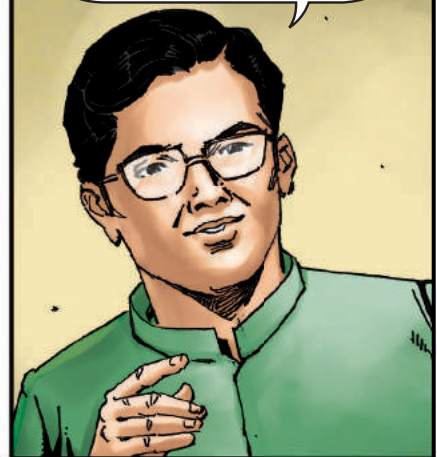

ਸੁਜੀਤ, ਤੁਹਾਡਾ ਨਵਾਂ ਹੋਅਰ ਕੱਟ ਬੜਾ ਸਮਾਰਟ ਲੱਗ ਰਿਹਾ ਹੈ!

ਹਾਂ ਹਾਂ! ਇਹ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਫੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਸਰ।

ਸੁਜੀਤ ਇਕ ਫਿਲਮੀ ਕਲਾਕਾਰ ਜਿਹਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਪੋਨ ਗਏ ਸੀ ਮਰਿਯਪਨ ਦੀ ਨਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿੱਤਾਬਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਲ ਕੱਟਣਾ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਉਸਦਾ ਰੋਡੀਓ ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ।

ਪੋਨ ਮਰਿਯਪਨ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਬੁਥੂਲੁਡੀ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਅੱਠਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਸੀ।

ਬੇਟਾ, ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਕਮਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਜਿੰਨਾ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ।

ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਾਂਗਾ। ਚਿੰਤਾ ਨਾ ਕਰੋ।

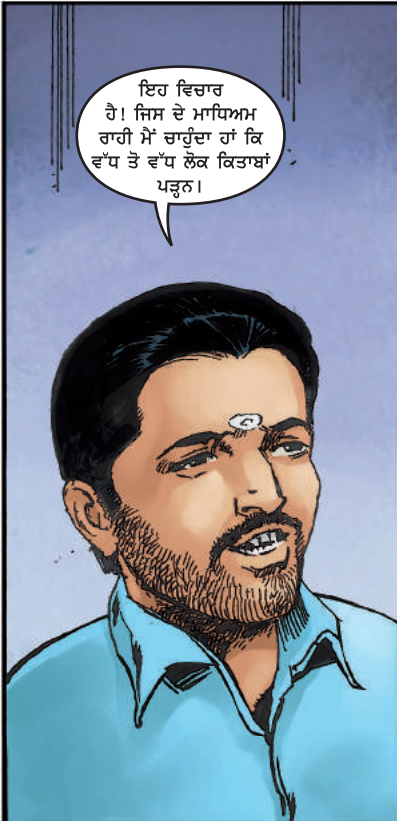
ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿੱਤਾਬਾਂ ਪਸੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੀ ਵੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਪੋਨ ਮਰਿਯਪਨ ਨੇ ਹੋਅਰ ਡਰੈੱਸਿੰਗ ਸੈਲੂਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਘਾਟ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਸੈਲੂਨ ਸਿਰਫ਼ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਵਾਲ ਕਟਵਾਉਣ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਲਈ, ਪੋਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੈਲੂਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਬਣਾਈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਕੋਲ ਹਰ ਉਮਰ ਵਰਗ ਲਈ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਸਨ।

ਕਲਮਨੇ ਕਾਮੇਗੋੜਾ

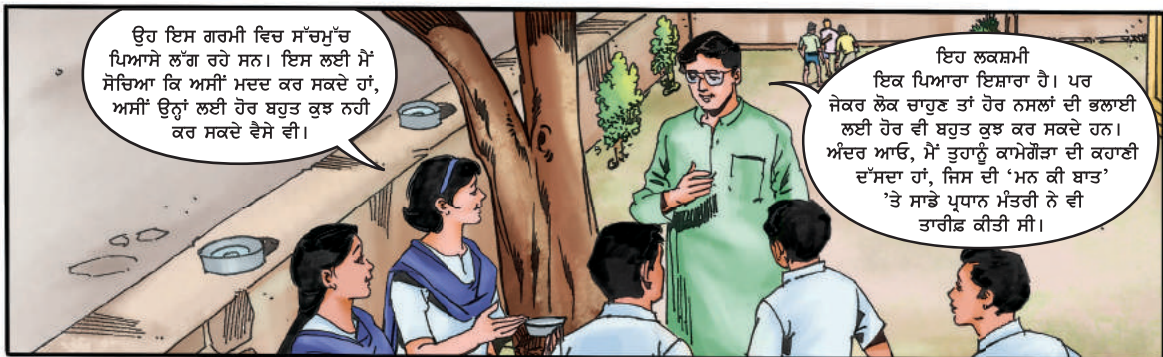
ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਛੁੱਟੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ।

ਪਾਬਲ ਨੇ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਲਦੀ ਹੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਬੁੰਡ ਬਣੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਹ ਇਸ ਗਰਮੀ ਵਿਚ ਸੱਚਮੁੱਚ ਪਿਆਸੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਵੈਸੇ ਵੀ।

ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਇਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੀ ਜੋ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮਾਡਿਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦਾਸਨਦੇਈ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਕੰਡਰੂ ਬੋਟਾ ਦੀ ਨੇੜਲੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਚਰਾਉਣ ਵਿਚ ਲੰਘਾਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ -

ਬਸ, ਫਿਰ -

ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ -

ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕਿੰਨੇ ਟੋਏ ਭਰੇ, ਕੁਝ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਫ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਜਾਂ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਕਾਫੀ ਸੋਚ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ -

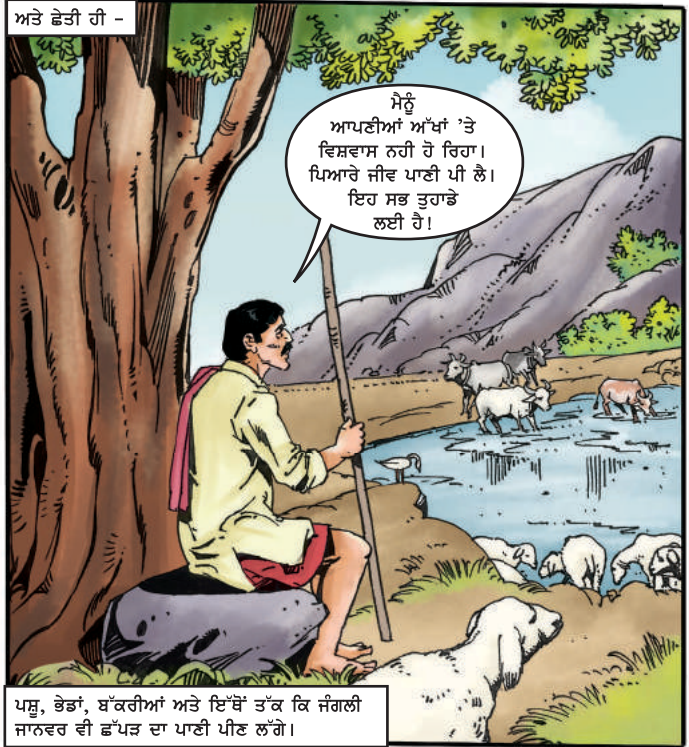
ਛੇਤੀ ਹੀ, ਉਸ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਨਮੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਖੋਦਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪਰ -

ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ -

ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਹੀ -

ਪਸ਼ੂ, ਭੇਡਾਂ, ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਛੱਪੜ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਲੱਗੇ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਨੇ 16 ਤਲਾਬ ਬਣਾਉਣ ਲਈ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਕੀਤੇ। ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਤਲਾਬ ਆਦਮੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ -

ਪਾਣੀ ਪਹਾੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਗਦਾ ਅਤੇ ਤਲਾਬਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਤਲਾਬ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਤਲਾਬ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਦੇ ਸੁੱਕਦੇ ਨਹੀਂ।

ਤਲਾਬ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਰੱਖਤ ਅਤੇ ਇਕ ਬੋਹੜ ਦਾ ਬਾਗ਼ ਵੀ ਲਗਾਇਆ, ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸਦੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯਤਨਾਂ ਲਈ, ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਨੂੰ ਬਸਵਾਸ਼ੀ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜਯੋਤਸਵ ਪੁਰਸਕਾਰ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਮਿਲੇ ਹਨ।

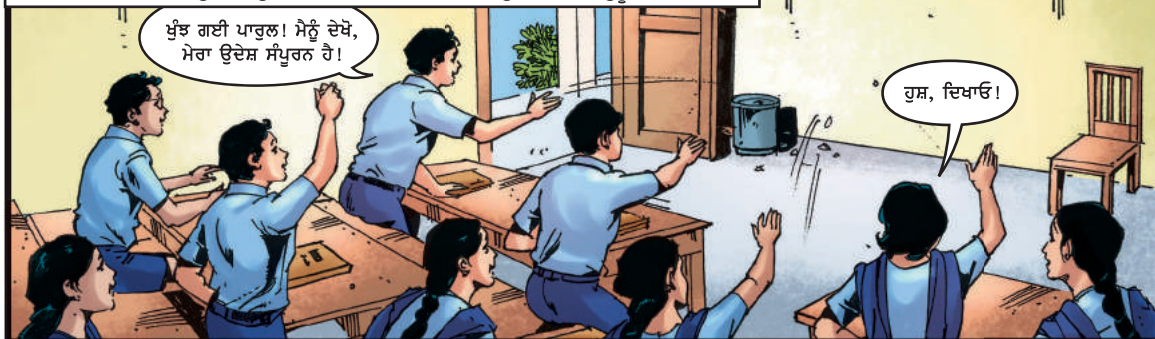

ਕਾਮੇਗੋੜਾ ਨੇ ਅਕਤੂਬਰ 2022 ਵਿਚ 84 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਤਲਾਬਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਮਾਂਡਿਆਂ ਦੇ ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਇਕ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਪਰਦੀਪ ਸਾਂਗਵਾਨ

ਕਲਾਸ ਨਾਇਰ ਸਰ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੁਜੀਤ ਨੇ ਗੋਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

2009 ਵਿਚ ਦੋਸਤਾਂ ਦਾ ਇਕ ਸਮੂਹ ਸੂਰਜ ਤਾਲਾ ਲਈ ਟਰੈਕਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਪੋਸਟ-ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਸਿਵਾਏ -

ਉਹ ਆਦਮੀ ਪ੍ਰਦੀਪ ਸਾਂਗਵਾਨ ਸੀ, ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪਰਬਤ ਪ੍ਰੇਮੀ।

ਇਸ ਟ੍ਰੈਕ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਨੇ ਗੱਦੀ* ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਢੰਗ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਨੇ ਮੁੜ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ।

ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਇੰਨਾ ਕੂੜਾ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

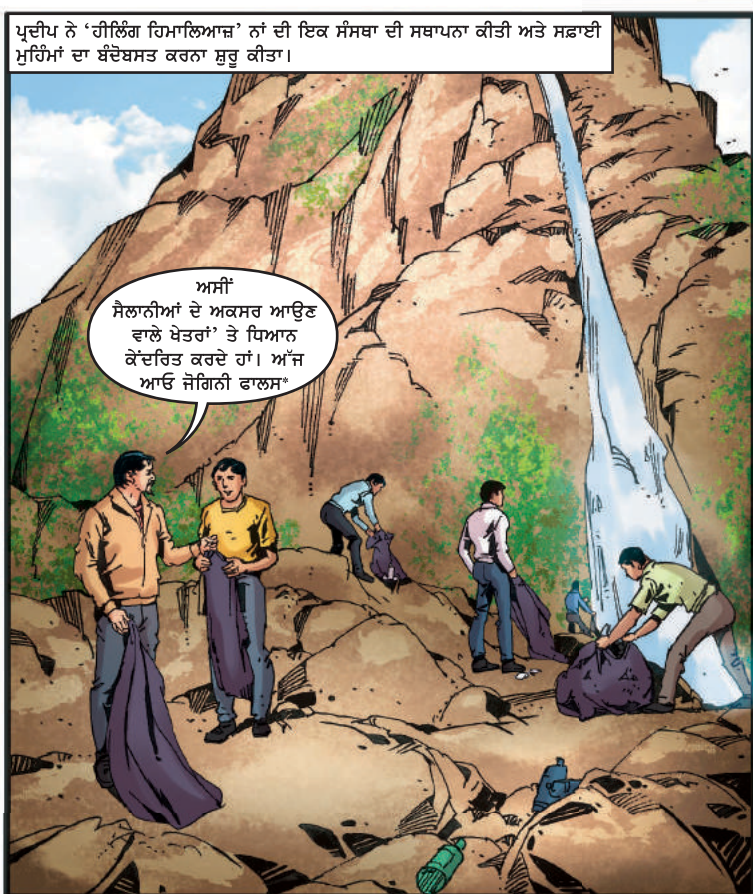
ਜਿੱਥੇ ਪਲਾਸਟਿਕ ਨਾਲ ਰਸਤਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਉਸਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ੀਸ਼ਾ ਵੀ ਟੁੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਰਜ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਨਵਰ ਇਸ ਦੇ ਉਪਰ ਪੈਰ ਰੱਖ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਉਸਨੂੰ ਖਾ ਲਵੇਗਾ ਉਸਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੌਣ ਆਵੇਗਾ ?

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਕੇ ਕਿਉਂ ਬੈਠੀਏ ?

ਅਸੀਂ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਅਕਸਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਆਓ ਜੋਗਿਨੀ ਫਾਲਸ*

ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਦਿਨ ਸਨ...

ਪ੍ਰਦੀਪ
ਹਿਮਾਲਿਆ ਨੂੰ ਸਾਫ਼
ਕਰਨ ਲਈ ਜੀਵਨ ਭਰ
ਲਾਗੇਗਾ।

...ਪਰ, ਪ੍ਰਦੀਪ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਹਾਰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ
ਸਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਕੰਮ
ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ, ਮੈਂ ਸੁਰੰਗ
ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਰੋਸ਼ਨੀ
ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਬੈਗ
ਲਵਾਂਗਾ।

ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ, ਉਹ ਸੈਂਟ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਪ੍ਰਬੰਧਨ
ਕੇਂਦਰ ਹਿਮਾਲਿਆ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡ।

ਕੂੜੇ ਦੇ
ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਨਾ ਸਿਰਫ਼
ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨ ਹੈ,
ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਲਈ
ਨੌਕਰੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ
ਕਰਨਗੇ।

ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕੇਂਦਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ
ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈ।

ਹੀਲਿੰਗ ਹਿਮਾਲਿਆ ਨੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ ਹਨ ਅਤੇ
ਲਗਭਗ 8,00,000 ਕਿੱਲੋ ਗੈਰ-ਬਾਇਓਡੀਗ੍ਰੇਡੇਬਲ ਰਹਿੰਦ-ਖੂੰਹਦ ਨੂੰ
ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਤੋਂ
ਮੈਂ ਇਹ ਸਫ਼ਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ,
ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ।
ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ
ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਸਭਾ ਨੂੰ ਹੀ
ਖੁਰਚਿਆ ਹੈ।

ਕਾਮਿਆਂ ਕਾਰਤਿਕੇਯਨ

ਰੂਮ ਉਤੇਜਿਤ ਬਹਿਸ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਨ ਸੀ।

ਇਹ ਜਮਾਤ ਤਾਂ ਤੋਤਿਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਸਰ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਟ੍ਰੈਕ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ! ਅਸੀਂ ਪੱਛਮੀ ਘਾਟ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਾੜਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਿਆ ਹੈ।

ਕਾਮਿਆ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਲ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਲੋਨਾਵਾਲਾ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਸਨ। ਵੀਕ ਐਂਡ 'ਤੇ ਉਹ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੰਬੀ ਸੈਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

ਅੱਪਾ, ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਪਾਸੇ ਚੱਲੀਏ।

ਮੇਰੀ ਕੁੜੀ ਸਾਹਸ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਕਾਮਿਆ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਹਿਮਾਲਿਆ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਕੀਤੀਆਂ।

ਅੰਮਾ, ਪਾਪਾ ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਮੁੜ ਆਉਣਗੇ?

ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ, ਕਾਮਿਆ।

ਛੋਟੀ ਹੀ -

2022 ਤੱਕ, ਕਾਮਿਆ ਨੇ ਸੱਤ ਸਿਖਰਲੀ ਚੋਟੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜ ਨੂੰ ਫਤਹਿ ਕੀਤਾ।

ਮਾਊਂਟ ਕਿਲੀਮੰਜਾਰੋ, ਅਫਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ

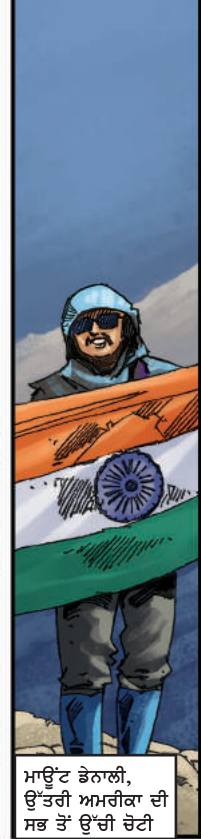
ਮਾਊਂਟ ਐਲਬਰਸ, ਯੂਰਪ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ।

ਮਾਊਂਟ ਕੋਸਿਯੂਜ਼ਕੋ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ

ਮਾਊਂਟ ਐਕੋਨਕਾਗੁਆ, ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ

ਮਾਊਂਟ ਡੇਨਾਲੀ, ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਚੋਟੀ

ਉਹ ਮਾਊਂਟ ਐਕੋਨਕਾਗੁਆ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਅਤੇ ਮਾਊਂਟ ਐਲਬਰਸ ਦੀ ਸਿਖਰ ਨੂੰ ਸਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਪਰਬਤਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਾਲ ਪੁਰਸਕਾਰ।

ਪਹਾੜਾਂ ਲਈ ਆਪਸੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਸਾਹਸ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਮਿਆ ਨੇ ਹੋਰ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇ ਅਤੇ ਸਿਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

ਅੰਵੀ ਝੰਜਰੂਕੀਆ

ਮੈਂ ਹੋਰ ਝੁਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਯੋਗਾ ਕਲਾਸ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ

ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ! ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਗੀਆਂ?

ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਮਿਸ ਸ਼ਾਲਿਨੀ? ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਬੜ ਦੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾ-ਹਾ-ਹਾ... ਮੈਂ ਲਚਕੀਲੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਅਨਵੀ ਜ਼ੰਜਾਰੂਕੀਆ ਜਿੰਨੀ ਨਹੀਂ। ਦਰਅਸਲ, ਉਹ ਇੰਨੀ ਲਚਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ 'ਰਬੜ ਦੀ ਗੁੱਡੀ' ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ 'ਤੇ ਵੀ ਆਈ ਹੈ!

ਅਨਵੀ ਦਾ ਜਨਮ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਵਨੀ ਅਤੇ ਵਿਜੇ ਜ਼ੰਜਾਰੂਕੀਆ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਬਾਅਦ -

ਸਾਡੀ ਬੱਚੀ ਬਹੁਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਬਾਲ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਨਵੀ ਨੂੰ ਡਾਊਨ ਸਿੰਡਰੋਮ* ਹੈ ਭਾਵ 75 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਮਾਨਸਿਕ ਅਪਾਹਜ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਜਮਾਂਦਰੂ ਦਿਲ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ** ਵੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਪਰ ਹਾਂ ਜਿੰਥਿਆ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਉਹ ਆਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼ੀ... ਸ਼ੀ... ਅਲੇ ਅਲੇ

ਜਦੋਂ ਅਨਵੀ ਸਿਰਫ਼ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਓਪਨ ਹਾਰਟ ਸਰਜਰੀ ਕਰਵਾਉਣੀ ਪਈ।

*ਡਾਊਨ ਸਿੰਡਰੋਮ ਇਕ ਜੈਨੇਟਿਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜੋ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਬੌਧਿਕ ਦੇਰੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਦਾ ਹੈ

**ਜਮਾਂਦਰੂ ਦਿਲ ਦੇ ਨੁਕਸ ਦਿਲ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

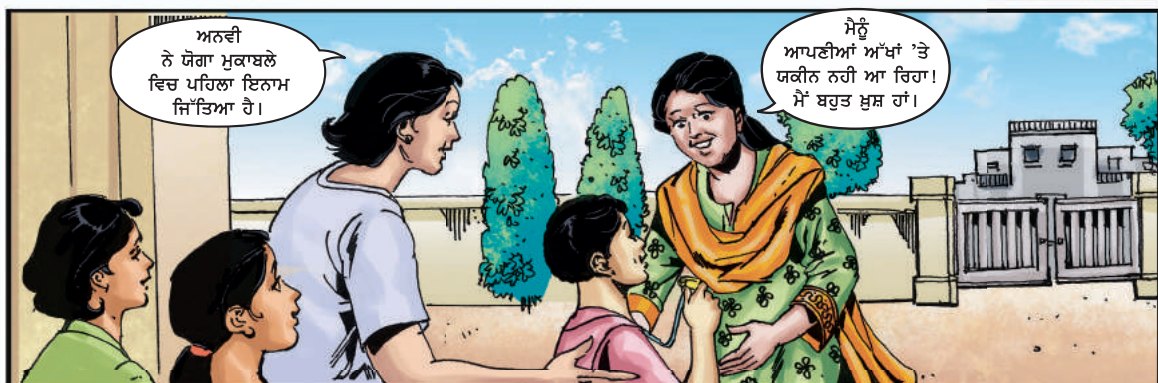
ਅੰਵੀ ਝੰਜਰੂਕੀਆ

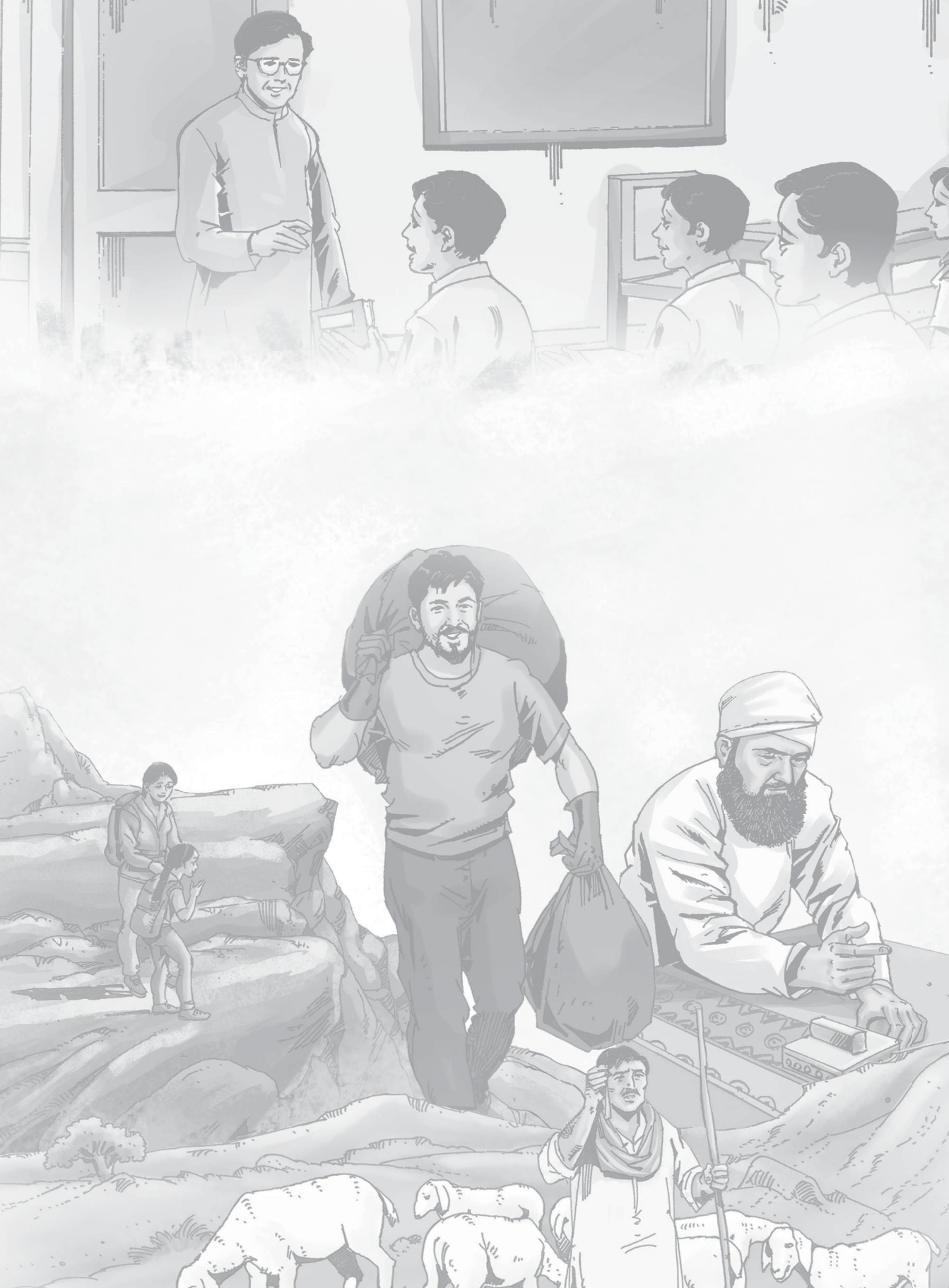
ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਅਨਵੀ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਗਈ, ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਧਾਰਨ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਬੱਚੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਅਨਵੀ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੇ ਕੁਝ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਦੇਖਿਆ।

ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ

ਭਾਗ 1

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਸ਼੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ 3 ਅਕਤੂਬਰ 2014 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਉਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਮੰਚ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੋਂ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਣ।

ਅਪ੍ਰੈਲ 2023 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੇ 100 ਐਪੀਸੋਡ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਲਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਪ੍ਰੇਰਨਾਦਾਇਕ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਭ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਪਾਹਜਤਾ, ਗ਼ਰੀਬੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਮਹਾਨ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਨੂਨ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਟੀਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨਾਲ ਅਮਰ ਚਿੱਤਰ ਕਥਾ 'ਮਨ ਕੀ ਬਾਤ' ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ 12 ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਾਮਿਕਸ ਲੜੀ ਦੀ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

₹90

www.amarchitrakatha.com

ISBN 978-81-19242-25-2

9 788119 242252